

NAŠE POLOVNÍCTVO®

Časopis pre poľovníkov,
ochrancov a milovníkov prírody

9/2013
september

1,49 € / 40 Kč

ISSN 1336-5568

09

771336 556004

Na krídlach sokolov

„Nelovíme pre korisť, ale pre všetko krásne pri love“. Toto prastaré sokoliarske heslo sprevádza lovcov s dravcami už niekoľko tisícročí, hoci lov pomocou vycvičených dravých vtákov vo svojej prapôvodnej podobe slúžil len na obstarávanie obživy.

Sokoliarska schôdza.

Měste na Morave.

V druhej polovici 18. storočia s rozvojom strelných zbraní, začína sokoliarstvo strácať na význame a na začiatku 19. storočia vo veľkej väčšine krajín Európy takmer zaniklo. Bez prerušenia sa vo svojej prapôvodnej podobe zachovalo do dnešných čias len na planinách Strednej Ázie. Civilizovaná forma sokoliarstva sa zachovala od stredoveku až po dnešok len v Anglicku.

NÁVRAT OPERENÝCH DRAVCOV

Renesancia sokoliarstva v Európe nastala v druhej polovici 20. storočia, kedy sokoliarski nadšenci zakladali v Československu, Poľsku, Maďarsku, Nemecku, Francúzsku, Taliansku, Holandsku a Španielsku národné sokoliarske organizácie. Vo veľkej väčšine záštitu nad sokoliarskymi organizáciami preberajú národné poľovnícke organizácie. V Československu bol sokoliarsky spôsob lovu zveri uzákonený v roku 1967. Prvou organizáciou združujúcou sokoliarov v Československu bol Klub sokolníků pri ÚV Československého mysliveckého svazu založený v roku 1967.

V roku 1971 sa však rozdelil na Klub sokolníků pri ÚV Českého mysliveckého svazu a na Slovenský klub sokoliarov pri ÚV Slovenského poľovníckeho zväzu.

Od roku 1993 pôsobil v Českej republike Klub sokolníků pri ČMMJ a na Slovensku Slovenský klub sokoliarov pri SPZ ako jeho organizačná zložka. V roku 2013 sa uskutočnila reštrukturalizácia SKS pri SPZ, ktorý sa zaregistroval ako samostatná poľovnícka organizácia a stal sa členom SPK s názvom Slovenský klub sokoliarov pri Slovenskej poľovníckej komore.

Otázka kedy a kde presne sokoliarstvo vzniklo, zostane pravdepodobne ešte veľmi dlho nezodpovedaná. Na základe dostupných vedomostí však usudzujeme, že lov pomocou vycvičených dravých vtákov existuje na Zemi viac ako 4 000 rokov.

Predpokladáme, že prví, kto použil vycvičené dravé vtáky na lov, boli príslušníci kočovných kmeňov žijúci okolo 2 000 rokov p. n. l. na stepiach a náhorných planinách Strednej Ázie. Lovecké zbrane tej doby, luk a šíp, neumožňovali pravidelne loviť letiace vtáky alebo bežiacu zver. Step nedovoľovala lovcovi priblížiť sa nepozorovane na dostrel ku koristi. Vtedajší človek začal postupne využívať schopnosti dravých vtákov uloviť iné vtáky. Vychádzal zrejme z poznatkov, ktoré získal pri domestikácii psa a koňa. Napriek viac ako štyritisícročnému úsiliu sa však človeku nepodarilo do dnešného dňa domestikovať dravého vtáka.

Z HISTÓRIE SOKOLIARSTVA

Postupným vývojom ľudskej spoločnosti, rozmáhajúcou sa delbou práce a najmä rozdeľným príslušníkov ľudskej spoločnosti na vládcov a podriadených, a tým aj na majetných a nemajetných, lov pomocou vycvičených dravých vtákov začal nadobúdať inú formu. Už neslúžil ako zdroj obživy, ale sa stal druhom spoločenskej zábavy a prestíže vládnucej vrstvy. Sokoliarstvo sa začalo riadiť nepísanými, ale aj písanými pravidlami.

Najstarší doteraz známy písomný prameň popisujúci sokoliarske praktiky predstavuje japonská kniha Výber zo starých a nových spisov o love s dravými vtákmi, vydaná okolo roku 680 p. n. l.

Aj starí Egypťania praktizovali sokoliarstvo a jeden z ich najvyšších bohov Hórus bol zobrazovaný ako človek s hlavou sokola. Sokoliarstvo existovalo i v an-

tickom Grécku a Ríme. Taktiež vládca Číny Kublajchán usporadúval veľkolepé sokoliarske lovy, na ktorých sa zúčastňovalo až desaťtisíc lovcov s vycvičenými dravými vtákmi. Nadšenými vyznávačmi sokoliarstva boli i ruské kniežatá a cári. Do Európy preniklo sokoliarstvo v období vpádu Húnov, v prvej polovici 5. storočia n. l.

Zlatým obdobím sokoliarstva bol predovšetkým stredovek. Mnohí mocní vtedajšieho sveta boli aj fundovanými sokoliarskymi odborníkmi. Jedným z najznámejších bol cisár Fridrich II., nazývaný tiež sokolí cisár, ktorého dielo De natura avium et de arte venandi cum avibus (O prirodzenosti vtákov a o umení loviť s vtákmi) patrí medzi skvosty vtedajšej doby.

O rozvinutom sokoliarstve vo Veľkej Morave svedčia bronzové nákončie opasku a strieborná plaketa zobrazujúce sokoliarske výjavy, nájdené pri vykopávkach v Moravskom Jáne a Starom

V roku 1958 existujúce sokoliarske organizácie založili Medzinárodnú organizáciu pre sokoliarstvo a ochranu dravcov IAF a SKS pri SPZ je jej členom od roku 1999.

Dnešný záujemca o lov pomocou sokoliarsky vycvičených dravých vtákov musí mať platný poľovnícky lístok, absolvovať kandidátsku prax v SKS pri SPK, sokoliarsku skúšku a ovládať a dodržiavať množstvo právnych noriem upravujúcich chov dravcov a lov s nimi.

V roku 2013 združuje SKS pri SPK 250 členov a 30 kandidátov, ktorí sú združení v 25-tich sokoliarskych strediskách. Prezídium Slovenskej poľovníckej komory poverilo v zmysle zákona o poľovníctve SKS pri SPK organizovaním sokoliarskej skúšky a vymenovalo z jeho členov skúšobných komisárov pre túto skúšku. V júni t. r. v spolupráci s TU vo Zvolene a zo šestnástich zúčastnených kandidátov ju 6 absolvovalo s vyznamenaním a 10 prospelo.

Slovensko sa môže pochváliť i skutočnosťou, že sme jediným štátom na svete, kde sa na vybraných školách vyučuje sokoliarstvo. Je to na TU vo Zvolene, Univerzite veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach, na stredných lesníckych školách v Banskej Štiavnici, Liptovskom Hrádku a Prešove a na Základnej škole s materskou školou v Štiavnických Baniach. Tu všade pôsobia ako lektori členovia SKS pri SPK.

STRETNUTIA SOKOLIAROV

Na sokoliarstvo sa používajú tzv. dravce vysokého letu, hlavne sokol stahovavý, sokol rároh, sokol lovecký, rároh južný a krížence sokolov. Dravce nízkeho letu, predovšetkým jastrab lesný a v poslednom období juhoame-

rický kaňúr okrúhlochvostý - heris. Z orlov sa lovecky najviac využíva orol skalný.

Slovenský klub sokoliarov každoročne usporadúva v poľovníckych revíroch juhozápadného Slovenska Stretnutie sokoliarov s medzinárodnou účasťou. Raz ročne sa tu stretnú sokoliar z celej Európy, aby si vymenili skúsenosti, prežili fascinujúcu krásu sokoliarskeho lovu a vytvorili či utužili priateľstvá. V dňoch 23. - 27. 10. 2013 sa v Poľnom Kesove bude konať už 42. ročník tohto prestížneho podujatia, na ktorom si v tomto roku okrem iného sokoliar pripeňujú, že jeden z vierozvestov - Konštantín, bol v mladosti náruživým sokoliarom.

V Európe ojedinelým podujatím je Lov líšok orlamí, ktorý usporadúva náš sokoliarsky klub už takmer dve desaťročia. Je to ojedinelá akcia, pri ktorej sa lovia líšky pomocou orlov skalných.

Novodobé sokoliarstvo je i o dodržiavaní sokoliarskych a poľovníckych tradícií a sokoliarskeho poriadku.

V minulosti sa dravce na sokoliarske účely získavali z voľnej prírody, v súčasnosti pochádzajú takmer výlučne z umelých odchovov v zahraničí, ale i z odchovni členov SKS pri SPK.

SÚČASŤ KULTÚRNEHO DEDIČSTVA

Odchovať mláďatá dravcov vyžaduje od sokoliarov odbornú zdatnosť, množstvo voľného času, finančných prostriedkov, ale i lásky ku zvieratám.

Dravce odchované sokoliarimi už pomohli zachrániť nejedno ohrozené druh dravcov vo svete.

Pre prírodu sú nezanedbateľné aj rehabilitačné chovy dravcov, v ktorých sokoliar liečia

a následne vypúšťajú do prírody poranené dravce.

Ochranu dravcov v prírode, a starobylý spôsob lovu propagujú sokoliar pomocou predvádzania dravcov pre verejnosť. V rámci SKS pri SPK pôsobia takéto sokoliarske skupiny v Bojniciach, pri Rimavskej Sobote, v Banskej Štiavnici, Spišskom hrade, Starej Lubovni, pri Považskej Bystrici a pri základnej škole s materskou školou v Štiavnických Baniach.

Sokoliarske dravce pomáhajú i poľnohospodárom chrániť úrodu a na letiskách odplašujú vtáky nebezpečné pre prúdové lietadlá v rámci tzv. biologickej ochrany.

I keď súčasný pretechnizovaný svet nie je naklonený histórii a lovu verme, že sokoliarstvo ako kultúrne dedičstvo ľudstva, zostane zachované pre ďalšie generácie.

Ing. ALOJZ KAŠŠÁK,
prezident Slovenského klubu sokoliarov pri SPK

Oslava 40. výročia vzniku SKS pri SPZ - Sv. Anton 2011.

Sokoliarske stretnutie - Poľný Kesov 2012.